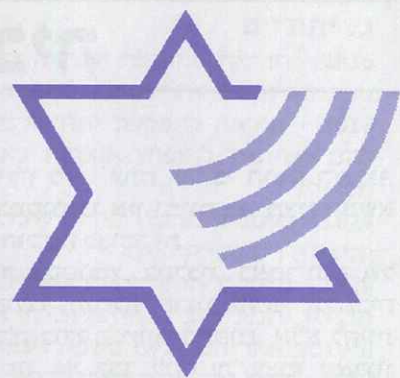

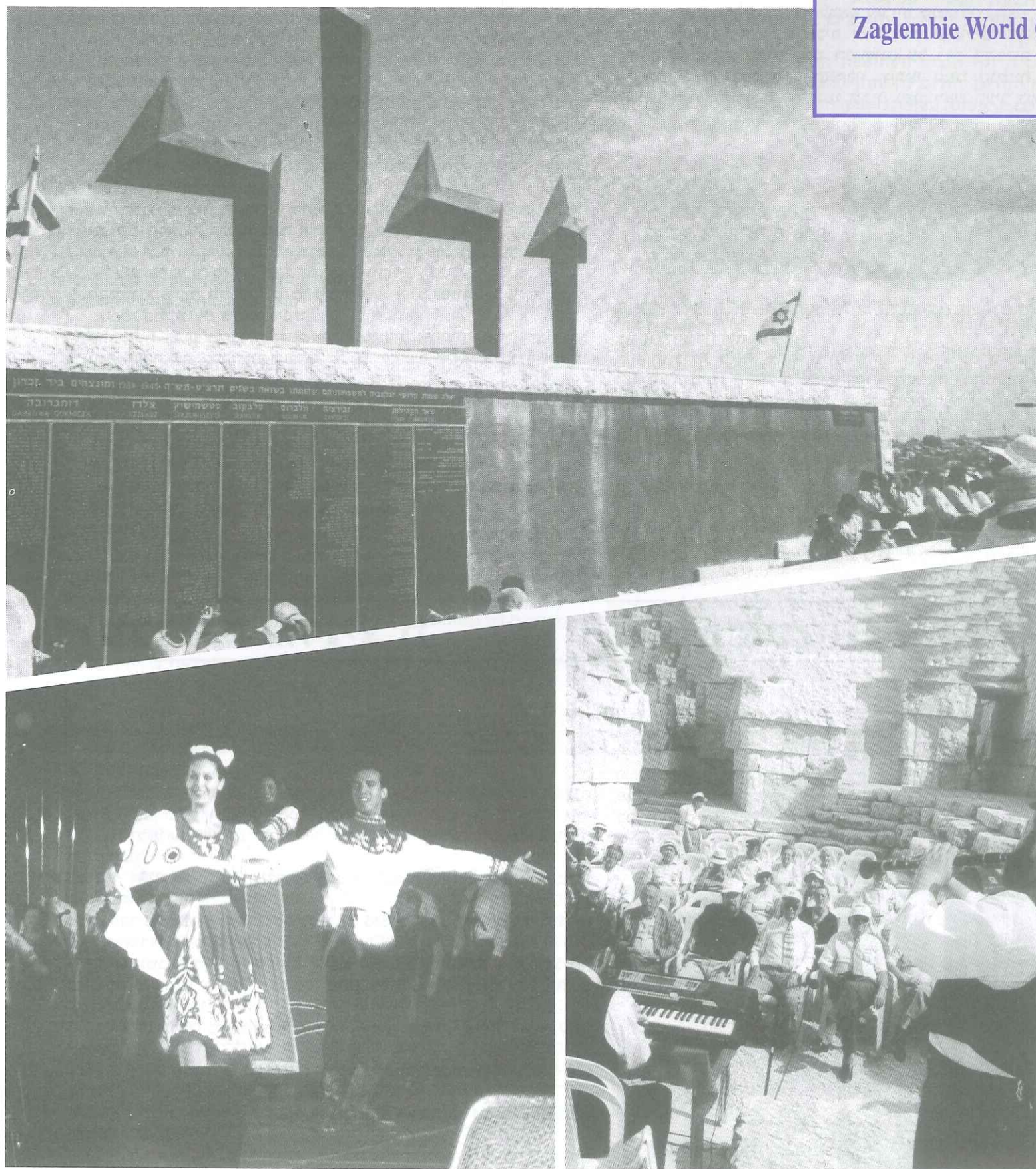
עלון זגלמביה

זאגלעמביער צייטונג

מידעון מס' 8 ניסן תשס"א אפריל 2001

ארגון עולמי של יוצאי זגלמביה
Zaglembie World Organization

קהילות
זגלמביה

Będzin
Sosnowiec
Dąbrowa
Zawiercie
Czeladź
Siewierz
Ślawków
Wolbrom
Dańdówka
Gołonóg
Grodziec
Kazimierz
Klimontów
Ksawera
Łagisza
Maczki
Milowice
Modrzejów
Niemce
Niwka
Piaski
Porąbka
Strzemieszyce
Wojkowice
Zagórze
Ząbkowice

Generational Gathering - October 2000 כנס דורות - חול המועד סוכות תשס"א

"We are Here" on stage at the gala evening

Communities Valley at "Yad Vashem" - בקעת הקהילות "יד ושם"

ארגון יוצאי זגלמביה. רח' פרישמן 23 ת"א 63561, ישראל. טל: 03-5270919

Zaglembie World Organization. 23 Frishman St. Tel Aviv 63561, Israel. Tel: 972-3-5270919

בתי הקברות היהודיים בזגלמביה

ידידי, אנשי זגלמביה בישראל ואנשי כולנו,

אחד הנושאים המעיקים על מצפוננו שנים רבות הינו נושא בתי הקברות היהודיים בזגלמביה. כיום נותרו באזור שמונה בתי קברות הזקוקים ברובם לשיפוץ. חלקם כבר שופץ. אבל, כולם נדרשים לאחזקה שוטפת וקבועה.

בתי הקברות:

1. בנדין - בבית הקברות הישן בפודזמצי (Podzawcze) נדרשים שיפוץ יסודי ואחזקה.
2. סוסנוביץ - בבית הקברות בגוספודרסקה (Gospodarska) נדרשים שיפוץ ואחזקה.
3. צ'לדז' - בית הקברות משותף לבנדין ולצ'לדז'. בבית קברות זה מצוי קבר אחים של כ-400 יהודים אשר נהרגו בעת חיסול גטאות זגלמביה. בית הקברות שופץ כדבעי ע"י מוניק סטבסקי שגם מתחזק אותו ומבטיח אחזקתו לאורך ימים.
4. מונדז'יוב - בית הקברות שופץ ע"י ועד יוצאי מונדז'יוב (חיים גלצר ואנה צביאקובסקה מישראל ויוסף קרקאור מארה"ב). את השיפוץ יזמה מניה שפנייר אשר נפטרה ולא זכתה לראות את בית הקברות המשופץ. בית הקברות מתחזק עתה ע"י בעלה, וילי שפנייר, אבל יש להבטיח את אחזקתו בעתיד.
5. ז'ביירצ'ה - בית הקברות שופץ ע"י פעילי זביירצ'ה (אברהם המר, אברהם חבה, אריאל יהלומי (דיאמנט), יעקב ליברמנט וברוניה לנדאו (בראט) ומתחזק עתה כדבעי. המצבות מוספרו ואף הוכן קטלוג הממפה את בית הקברות. יש להבטיח אחזקה עתידית.
6. קרימילוב - בית הקברות קיבל מעמד של אתר שמור ועל כן העירייה מטפלת במקום ומתחזקת אותו.
7. סלבקוב - בבית הקברות זה טמונות עצמות היהודים אשר נרצחו על גשר הפרזמשה בסלבקוב בימים הראשונים של המלחמה. נדרשים לו שיפוץ ואחזקה.
8. מילוביץ - בית קברות קטן בו טמונות עצמות יהודים אשר נרצחו בסוסנוביץ מייד עם כניסת הגרמנים. בית הקברות מצוי באזור של משקי בית קטנים המשתלטים בהדרגה על שטחו. בהסכמת עיריית סוסנוביץ הצענו להעביר את הקברים לבית הקברות בגוספודרסקה אבל בני המשפחות אינם מסכימים בטענה כי לא מזיזים ומעבירים בית קברות. בלית ברירה הסירה הנהלת הארגון את ידה מטיפול בבית קברות זה.

הטיפול בבתי הקברות היהודיים בפולין מצוי עתה, על פי החוק הפולני, בידי הגמינות (הקהילות) היהודיות. במקום בו אין גמינה כזו מצוי הנושא בטיפול של קרן (פונדציה) מיוחדת שהוקמה לצורך זה.

באזור זגלמביה קיימת גמינה יהודית בקטוביץ. להלכה, באחריותה של גמינה זו הטיפול בבתי הקברות. אולם, הנהלת ארגון יוצאי זגלמביה החליטה לא להותיר את המלאכה כולה בידי הגמינה במקום, אלא להיות מעורבת ולקחת חלק במפעל חשוב זה. אי לכך לקח על עצמו הארגון להשתתף במחצית מהוצאות השיפוץ כשהגמינה היהודית המקומית תממן את המחצית השנייה ותטפל גם באחזקה השוטפת. כל זאת בתנאי שראשי העיר ייקחו על עצמם פטרונט על אחזקת בתי הקברות.

הנהלת הארגון פנתה בנושא לראש עיריית סוסנוביץ, העיר הגדולה ובעלת המעמד החשוב ביותר בזגלמביה. לאחר מסע שכנועים ממושך הסכים ראש עיריית סוסנוביץ לקחת את הפטרונט על בית הקברות ולהיות שותף להסכם. ואכן, בספטמבר האחרון, חתמו נציגי הגמינה, נציגי הנהלת הארגון (הה' שטרנפלד, יהלומי וגרין) וסגן ראש העיר בשם ראש העיר,

בית הקברות היהודי
לבנדין, למרגלות הזאמק
The old Jewish cemetery
in Bendzin, by the Zamek

בלשכת ראש עיריית סוסנוביץ, על הסכם לשיפוץ ואחזקת בית הקברות בגוספודרסקה בסוסנוביץ.

בית הקברות נמצא עתה בתהליך של שיפוץ. עם סיומו תעביר הנהלת הארגון לגמינה היהודית את חלקה בהוצאות. ההנהלה החלה פעילותה בסוסנוביץ מתוך הנחה שאחרי חתימת ראש עיריית סוסנוביץ נוכל להגיע להסדר דומה עם ראשי ערים נוספות לגבי יתר בתי הקברות.

אם יעלה השיפוץ יפה, ואנחנו בהחלט נבדוק זאת - נעבור לשיפוץ בתי הקברות הנותרים. אנו תקווה שתוך שנה וחצי עד שנתיים, נוכל לבצע שיפוץ בכל בתי הקברות הזקוקים לכך.

אם נצליח במשימה קדושה זו הרי שיהיה זה "חסד של אמת" שאנו עושים עם הורינו וזקנינו אשר יוכלו לנוח על משכבם בשלום. אמן ואמן.

אברהם ז'רין - יו"ר הארגון

Dombrowa Gornicza

דומברובה גורניצ'ה

תאריכים וזמנים לתולדות דומברובה

א. כלליים:

1796 - על אף התפשטותה נשארה דומברובה עד לשנת 1915 במעמד של כפר. ורק ב-1916 ניתן לה מעמד של עיר.

1796 - שלטונות פרוסיה הכובשת גילו כאן מכרות פחם והקימו מושבה תעשייתית בשם "רדן" על שם מנהל הכרייה.

1815 - הוקמו עוד שני אזורים "הוטה בנקובה" ו"קסאבר" שעמדו בפיקוח הבנק הפולני.

1815 - 1817 היתה דומברובה הכפר למרכז מחצבי חשוב בפולין הקונגרסאית.

1816 - בדומברובה 3 רובעים לפועלים. ב-1823 היו בה כבר 54 בתי מגורים ובנייני משרדים למפעלים.

1823 - בדומברובה 97 תעשיינים, 31 תנורים, 1 מכרה פחם, 1 מכרה גלמן, התפוקה 20,000 צנט אבץ, 100,000 פחם, 60,000 גלמן ושווי כל התוצרת עלה ל-600,000 זהוב.

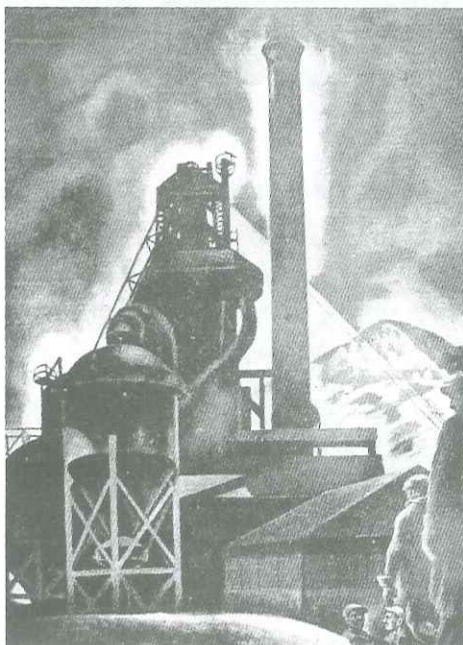
1826 - 1842 נוסדו מספר מפעלי תעשייה - בתי חרושת לברזל ואבץ (1827 - 1836).

1854 - נפתחו מכרות פחם חדשים וגדל גם הישוב, ובשנת 1861 עלה ל-600 איש.

1878 - 9 מפעלי תעשייה שהעסיקו יותר מאלף פועלים, ומספר התושבים עלה ל-6000 נפש.

1863 - פלוגות המורדים הפולנים תפסו פה עמדה איתנה בתמיכת הפקידים והפועלים והכינו גם ציוד ותותחים. בפברואר כבשו הפלוגות את דומברובה בפיקודו של תיאודור ציאשקובסקי. אחרי כמה שבועות נכבש כל האזור שוב בידי הצבא הרוסי.

1900 - דומברובה אחד ממרכזי התעשייה בפולין.

מיכרה פחם בדומברובה
Coal mine in Dombrowa
- Gornicza

ב. יהודיים

1816 - הוראה מהנהלת הכרייה בוורשה אסרה על יהודים להחזיק באזור אכסניות ומסבאות ולקיים גישה למכרות.

1818 - הוראה להפקעת יהודים מעסקי המחצבים והמכרות. לא הוענקו להם רשיונות לחיפוש אוצרות באדמה ונאסר עליהם כל עיסוק בענייני מכרות.

1824 - בעקבות מחסור בידים עובדות הסכים שר העבודה להעסיק פועלים יהודיים רק כשכירי יום.

1828 - נתקבלו היהודים הראשונים לעבודה במכרות "קסאוור", הם הגיעו מבנדין. המתיישבים היהודים הראשונים במושב רדן - בני משפחת צייג (ציגוס), אחריהם הגיעו משפ' רונצוויג ומשפ' נתן (מיודובניק).

1850 - החל היישוב היהודי בדומברובה, ועם ההתפתחות התעשייתית גדל גם מספר היהודים בעיר. זרימת יהודים גדולה יותר לדומברובה ניכרת החל משנת 1864. באותו זמן התיישבו בדומברובה המשפחות היהודיות: וייסלץ, זייבאנד, מאגר, שפיגלמאן, סטזיגובסקי, רכניץ, גליקסמן, ליברמן, גלעצר, בייטנר, הלפרין, נוסנבוים, שלזינגר, גרוספלד, גרינבוים, דמב, קנרק ועוד.

1892 - החוק הרוסי הגביל השתתפות היהודים בתעשיית הפחם, ורק במאוחר החלו יהודים יחידים להשתתף בתעשיית הפחם. עם ביטול חוק זה במלחמת העולם הראשונה נפתחה האפשרות ליהודים בענף כלכלי זה.

1897 - בעיר 500 יהודים המסונפים לקהילת בנדין. עיקר עבודתם במסחר, תחבורה ופקידות.

1864 - משפחת רכניץ באה לדומברובה אחרי שנת 1864 ולקחה חלק פעיל בחיי היהודים, ניהלה עסקי כריה, ובניה הנריך ושמאל עסקו כבר במסחר פחם ועברו גם לחכירת מכרה.

1908 - יהודי דומברובה, זאגורזה, יוזפוב וזומבקוביצה פנו בתביעה לשר הפלך בפיטריקוב להפרידם מקהילת בנדין ולהתיר להם לייסד קהילה עצמאית. השר דחה את תביעתם, והם הגישו ערעור לסנט בפטרבורג. רק ב-9.10.1910 באה הסכמת השר לתביעתם לקהילה.

1911 - ב-1 בינואר נוסדה הקהילה בדומברובה ומיד ניגשו לבחירת רב - הרב אלטר לוי מפאצאנוב שנבחר ברוב ובחירתו אושרה בידי שר הפלך. עם פטירתו מילא את מקומו, בנו, הרב משה אהרון.

1912 - החלו לבנות את בית הכנסת ברחוב מייסקה. את המגרש לבניה תרם ברל פוקס. רק בתקופת המלחמה סיימו את הבניין.

1917 - בבחירות הראשונות לאחר שדומברובה הוכרזה כעיר השיגו היהודים 4 מנדטים במועצת העיר: נבחרו - אהרון זילברשלג, שלמה רכניץ, יהויכים-אליעזר רכניץ וסטניסלב קוח.

1920 - יהודי דומברובה הקימו בית קברות יהודי בעיר.

1921 - מספר התושבים 39,860 מהם 4,304 יהודים (10.8%).

1931 - מספר התושבים 36,942 מהם 5150 יהודים (14%).

מתוך "ספר קהילת יהודי דומברובה גורניצ'ה וחורבנה", 1971, ע"ע 23-48. "ספר סוסנוביץ והסביבה בזגלמביה", א, 1973, ע"ע 206-207.

ביקור בדומברובה - עירי?

מאת: איזנברג דוד

העיר הורחבה והוגדלה. צורפו אליה הפרברים הכפריים ונבנו בה בתים רבי קומות. כבישים רחבים נסללו ואוטוסטרדה חוצה את העיר לכל אורכה. בכל מקום אפשר לראות שינוי והתפתחות. העיר שהייתה די פרובנציאלית גדלה והתפתחה במשך הזמן. על פני השטח הענק של המכרה נבנו בתים כמו בשאר חלקי העיר.

באזור שנקרא פעם "אלט-דומברובה", במקום שהיה בית הקברות היהודי, יש, למרבה הזוועה - כביש רחב. כביש בין-עירוני ובתים רבים שנבנו שם. וכך לא נותר זכר למה שהיה שם. העבר נמחק כלא היה והמציאות הזאת עצובה מאוד. זו אינה עירי עוד.

הגרמנים גרשו את היהודים למחנות ריכוז והשמדה, והפולנים המשיכו במלאכת ההרס. הם הרסו את בית הקברות ואת בית הכנסת.

ביקרתי בדומברובה לפני שנתיים. ביקור קצר במסגרת סיור מאורגן. לא היה מספיק זמן, באותו ביקור, להציץ ולבקר מקומות רבים הזכורים לי מימי צעירותי. ואולי, מוטב שכך. מצאתי עיר שונה, כמעט לא מוכרת לי, עיר זרה. הרושם הראשון והקשה ביותר עבורי היה להיווכח שבעיר בה חיו לפני המלחמה כ-6000 יהודים אין בנמצא אפילו יהודי אחד. למרות שמאז מאורעות השואה כבר חלפו עשרות שנים, עדיין המכה הרגשית והנפשית בעת ביקורי זה היו קשות מאוד. למרות השנים הרבות שחלפו מאז, אין במרחק הזמן משום הקלה על המכאוב.

למתעניינים בתולדות קהילת דומברובה ישנו ספר אשר יצא לאור בראשית שנות ה-70 ושמו "קהילת דומברובה גורניצ'ה וחורבנה". הספר הופץ בין יוצאי דומברובה בארץ ובעולם.

הצילו את הזכרונות לאמיר ראטעווען זכרונות Save the Memories

קינדער, האט ער געזאגט: - טא וועט איר איצט האבן נאר פינף. דעם קינד קאן מען שוין נישט העלפן, עס איז צו שפעט! - אט די ווערטער, איף פויליש, געדענק איך גענוי, כאטש כ'האב ניט אזוי גוט פארשטאנען זייער מיין. האב איך אבער געהאט א מאמע - א אויסערגעוויינטלעכע, זי האט זיך נישט אינטערגעגעבן.

זי האט מיך גענומען און מיט מיר אוועק צום "ארץ ישראל רב". איך געדענק, אז עמעצר האט אין עפעס א צימער פארשריבן אלץ וואס די מאמע האט אים געזאגט. ער האט אונדז געהייסן ווארטן. עס האבן דארט א סאך מענטשן געווארט, ביז מען וועט זיי אריינרופן צום רב. צום סוף האבן אויך מיר זיך דערווארט. דער ארץ ישראל רב האט שוין זייער איבערגעליינט וואס מען האט וועגן מיר פארשריבן.

כ'בין געווען א קליין מיידלעך, וואס איז נאך ניט געגאנגען אין שולע. דער רב, מיט א וויסינקער, לאנגער בארד און, ווי עס האט זיך מיר געדאכט, מיט ראזלעכע באקן, האט מיך באקוקט און שמייכלענדיק א פרעג געטאן: - ווי הייסטו?

כ'האב פון פחד ניט געקאנט עפענען דאס מויל. צום סוף האב איך ארויסגעשטאמלט: - האניא...

דער רב האט זיך געמאכט נישט פארשטיין האט די מאמע זיך געשווינד אריינגעמישט: - חנה.

ערשט דאמאלסט האט דער ארץ ישראל רב מיך געבענטשט. ער האט זיין האנט ארויפגעלייגט אויף מיין קאפ און א זאג געטאן: - חנהלע, דו וועסט לעבן.

ווי אזוי האב איך געקענט זיך אנטקעגן שטעלן אזא באפעל פון אזא צדיק? - לעב איך!

דער ארץ ישראל רב האט געזאגט...

פון: אנה צביאקובסקה
(מפולני'ת צבי איזנמן)

איך בלעטער די ערשטע טייל פונם דיקן "פנקס סאסנאוויץ" און כ'טרעף אויף די דערינערונגען וועגן די געוועזענע סאסנאוויצער רבנים און צווישן זיי האב איך זיך אנגעשטויסן אויף זיך אן פאטאגראפיע פון דעם "ארץ ישראל רב" פון סאסנאוויץ. כ'האב פונעם בוך זיך דערווייט אז דער רב ר' אלטר בידערמאן, וואס מען האט גערופן דער "ארץ ישראל רב" איז געווען א זון פון דעם ירושלימער חסידישן רב ר' אליעזר - מנחם. דער "ארץ ישראל רב" האט נאך עטלעכע מאל פארן קיין אייראפע, זיך אומגעקערט פון ארץ ישראל, געפרווט זיך באזעצן אין אונגארן און צום סוף זיך אויסגעקליבן סאסנאוויץ פאר זיין וויין-ארט.

אין סאסנאוויץ האט ער זיך דערווארבן גרויס אכטונג און ליבשאפט פון דער יידישער באפעלקערונג.

ער איז נפטר געווארן אין 1933 אלט זייענדיק 73 יאר. צווי יאר שפעטער האבן זיינע חסידים אריבערגעפירט דעם געביין פון זייער צדיק קיין ירושלים אין אים באערדיגט אויפן הר הזיתים.

ווי קום איך, אבער, צום "ארץ ישראל רב"? - איז אט וואס: ווען כ'בין אלט געווארן 6 יאר, בין איך קראנק געווארן אויף סוכאט.

איך געדענק אז מען האט מיך גענומען צום בארימטן סאסנאוויצער פראפעסאר פוטערמאן. לויט מיין זיכרון, האט ער אויסגעזען זייער אלט. נאכן אונטערזוכן מיך, נאכען באטראכטען, האט ער א פרעג געטאן מיין מאמען: - וויפל קינדער האט איר? - און הערענדיק, אז זי האט זעקס

סיור בפולין

השנה, באמצע יולי, מתוכנן סיור מודרך לפולין אשר יכלול ארבעה ימי ביקור באזור זגלמביה.

הסיור יתקיים במידה ומספר המשתתפים (מינימום 25 משתתפים) יאפשר זאת. המחיר המשוער \$1300. ככל שיגדל מספר המשתתפים תקטן העלות למשתתף.

תוכנית הסיור, פרטים והרשמה בימי רביעי באולם הארגון במועדון ברחוב פרישמן 23, תל-אביב, בשעות 17.00 - 19.30. טל: 03-5270919.

שמחים להודיע שלאחר פניות רבות מצד הארגון נענתה עיריית ת"א ואישרה קריאת רחוב ע"ש קהילות זגלמביה

עיריית תל אביב-יפו

ועדת יקירי תל אביב-יפו ועדת שמות והנצחה

ה"א, ט' כסלו תשס"א
5/12/2000
22148

לכבוד
מר אברהם גרין
יו"ר יוצאי זגלמביה
רח' פרישמן 23
תל-אביב 63561

מר גרין הנכבד,

הנדון: הנצחת קהילות זגלמביה

הריני מתכבד להודיע כי ועדת שמות והנצחה אישרה את הנצחת קהילת זגלמביה, בתאריך י' בחשוון תשס"א - 8/11/2000.

כבוד רב
ובברכה חמה,
לידיה דוידוב
מרכזת ועדת שמות והנצחה

העק: אירגון יוצאי זגלמביה - רח' פרישמן 23 ת"א.

אדוני קולטני של יוצאי זגלמביה
בניין, סוסנובץ והסביבה
רח' פרישמן 23 ת"א 63561, יפו
ט. 03-5270919

לכבוד
פרופ' שבת היס
שריד ישראל בפולין
ורשה

כבוד השגריר,

עם כניסתך לתפקיד כשגריר ישראל בפולין אני מבקש בשם הנהלת ארגון יוצאי זגלמביה ובשמי אני לכבד אותך ואתה לך הצלחה בתפקיד המכובד והמרשים.

לכבוד רב,
אברהם גרין
יו"ר יוצאי זגלמביה

אדוני קולטני של יוצאי זגלמביה
בניין, סוסנובץ והסביבה
רח' פרישמן 23 ת"א 63561, יפו
ט. 03-5270919

קבלת פיצויים לעובדי עבודות כפייה

"ועידת התביעות" מפרסמת בימים אלה מודעות בדבר הזכאות לפיצויים מהקרן הגרמנית "זיכרון אחריות ועתיד". "ועידת התביעות" מונתה בחוק הגרמני לביצוע הוראותיו בקשר עם חלוקת הפיצויים בישראל והיא עושה זאת בשיתוף פעולה עם מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל. רוב הזכאים לפיצויים קבלו גם טפסים למילוי לצורך קבלת הפיצויים. זכאים לפיצויים, הם אלה שעבדו בעת הכיבוש הגרמני בעבודות פרך או בעבודת כפייה. כפי שהוגדרו בחוק הגרמני ובפרסומים של "ועידת התביעות".

התאחדות יוצאי פולין החליטה לעזור לכל יוצאי פולין הזכאים לפיצויים, בהסברה ובמילוי שאלון או טופס הנחוצים לקבלת הפיצויים. נפתחו מוקדי רישום, אליהם יוכלו יוצאי פולין לבוא ולקבל הסבר ועזרה במילוי הטפסים.

ואלה נקודות הרישום:

בשעות	בימים	התאחדות יוצאי פולין בישראל, רח' דיזנגוף 138, ת"א. טל: 03-5225078
14.00 - 9.00	ב' וד'	
19.00 - 16.30	ג'	
19.00 - 16.30	ד'	ארגון יוצאי זגלמביה, רח' פרישמן 23 (בחדר), ת"א. טל: 03-5270919.
18.00 - 16.00	ב'	ארגון נכי מלחמה בנאצים, רח' הארבעה 8, ת"א. טל: 03-5614411
19.00 - 16.00	ב'	מועדון האזרח, רח' מחניים 4, פינת שד' הנשיא, חיפה. טל: 04-8389678.

הבאים לנקודות הרישום מתבקשים להביא אתם את הטופס בעניין הפיצויים, צילום של תעודת זהות והספה וכן פרטי חשבון הבנק של הזכאי לפיצויים.

אין תשלום ואין צורך בחתימה על יפוי כוח.

התאחדות עולי פולין בישראל

אא גיבולא יא יא...
יש קלטת "כנס דורות"
להזמנות: הדסה טל. 03-6775605

כנס דורות - סוכות 2000 - October 2000 Generational Gathering

בקעת הקהילות ב יד ושם - Communities Valley at Yad Vashem

דור ההמשך

הנהלת הארגון רואה חשיבות רבה בקירוב בני הנוער לנושא השואה ולעברן של קהילות זגלמביה. לקראת כנס דורות פנתה הנהלת הארגון לצעירים, נכדים ליוצאי זגלמביה לכתוב עבודות. לצורך כך הוקמה ועדה להערכת עבודות, בראשותו של נפתלי פדר. חברי הוועדה קראו את העבודות ומצאו את כולן ראויים לפרס. בהערכה הכללית של העבודה נלקח גם גורם הגיל כמרכיב חשוב.

בערב הסיום החגיגי חולקו עשרה פרסים כספיים לבני הדור השלישי על עבודות שנכתבו בנושא: הקשר שלי לזגלמביה. הזוכים הם שמונה בני נוער, נכדים ליוצאי זגלמביה, ושני תלמידים מביה"ס התיכון ע"ש כצנלסון בכ"ס. רשימת מקבלי הפרסים על פי סדר הא"ב:

לילך אבידב - נכדתם של חנקה ובנימין ווירניק שליזינגר מסוסנובץ ובנדין.

רות אדם - נכדתם של עדה חמילניצקי וקלמן בלכש מבנדין.

גור אינדיג - נכדו של דוד גרינגרס מבנדין.

צופית ארליכמן - נכדתם של פלה ושלמה זינדורף רוזנבאום מבנדין ודומברובה גורניצ'ה.

גל גרינברג - נכדתם של ברכה וצבי טוביאש מסוסנובץ ודומברובה גורניצ'ה.

אורי הלרי ואייל הרגיל - תלמידי ביה"ס התיכון ע"ש כצנלסון בכ"ס.

דנה וסרמן - דור שלישי ליוצאי זגלמביה.

תומר טאובר - נכדה של הלה הוניגמן מבנדין.

שגית יוגב - נכדתם של ברונקה וצבי לנדאו מקרימילוב ובנדין.

הנהלת הארגון מברכת את כל בני הדור השלישי שנרתמו לפנייה וכתבו עבודה/ שיר/ סיפור אישי או הכינו קלטת בהקשר ליהדות זגלמביה. תודה לכל משפחות החברים אשר תרמו ביד רחבה למטרה חשובה זו.

כנס דורות - אוקטובר 2000

את הערב הנחה במקצועיות ובחן רב, הד"ר דן רונן. התכנית האמנותית העשירה כללה את הזמרת אילנית, דור שני ליוצאי זביירציה, ששרה ברגש רב שיר ערש ביידיש. כן הופיעה אפרת רותם, זמרת האופרה העולמית, גם היא מדור ההמשך ליוצאי זגלמביה, אשר הרשימה בקטע מתוך "סיפורי הופמן" של אופנבך. חתמה את הערב הופעתה הסוחפת של להקת "אנחנו פה" במבחר שירים וריקודים מתכניתה העשירה. בראבו!

תודה לכל החברים אשר תרמו מזמנם, מרצם וכספם להצלחת אירועי כנס דורות. תודה לסטודיו ליאורה קולטון על העזרה הרבה בעיצוב דברי הדפוס. תודה ל: קק"ל, משטרת מודיעין, יד ושם, מרכז ההסברה, עיריית ת"א, עיריית כ"ס ובית הספר ע"ש כצנלסון על הסיוע הרב שהעניקו לארגון למען הצלחת הכנס.

יונה קובו-קוטליצקי

מכתבים למערכת - Letters

יוצאי זגלמביה...

אני מברך אתכם בכל לב ביום כינוסכם העולמי. יוצאי זגלמביה לדורותיהם הם מופת של שימור ערכי קהילה מדור לדור וביצור הזיכרון הקדוש! היו ברוכים ותמשיכו!

פרופ' שבח וייס - יו"ר מועצת יד ושם

הקלטת המרשימה...

ברצוני להודות לך, מר אברהם גרין, לחברי הנהלת הארגון ולגב' הדסה קנטור על הקלטת המרשימה אותה הפקתם בעקבות כנס הדורות של ארגונכם. במשך שעה וחצי ישבתי מרותקת לקלטת שערוכה בצורה מקצועית ואודה כי למדתי רבות הן על ההיסטוריה של קהילות זגלמביה והן על אנשי הארגון.

הקלטת היא מסמך היסטורי אנשי חשוב ולאחר ההקרנה העברתי אותה אל ארכיון הסרטים. אכן שימוש רב יעשה באותה קלטת במיוחד לנוער שיצא לפולין ולנוער אשר יחקור את תולדות האזור. כמי שצפה בקלטת, נוכחתי בחיות הרבה שניכרת מעיני יוצאי האזור, לאור זאת עולה בדעתי כי יש דרך לקשור את אנשי הארגון ובמיוחד הדור השני והשלישי אל בית לוחמי הגטאות.

שמחה שטיין - מנכ"ל בית לוחמי הגטאות

סיפוק גאוה והתרוממות רוח...

בתום ההתכנסות המרשימה שהתקיימה במלון דן פנורמה, לנעילת הכנס העולמי של יהדות זגלמביה, חשנו, בני משפחתי: רעייתי, בתי ונכדתי, סיפוק גאוה והתרוממות רוח אשר תלווה אותנו ובמיוחד את דור ההמשך בשנים הבאות.

במהלך הכנס בכלל ובמפגש הסיום בפרט התווסף נדבך נוסף של גאוה לעברנו המשותף, לחינוך ליהדות וציונות מפוארת. כל שינקנו משחר ילדותנו היכה שורשים עמוקים שעל אף הכל ולמרות השנים השחורות שמרנו על צלם אנוש. ולא רק, אלא שחושלנו להמשיך ולהביא תועלת לאנושות, לארצנו. הקפדנו על כללי דרך ארץ, סבלנות וסובלנות, כי כך ראינו את מעשי הורינו.

האמירה כי יצאנו מעבדות לחרות מהווה עבורנו משמעות מיוחדת. ואני, כמו לבטח רבים אחרים זוקפים את התכונות החיוביות לזכות היותנו זגלמבאים.

ארגון המפגש בו נוכחתי, כמו יתר האירועים שלדאבוננו נבצר ממני מלהשתתף עמדו על רמה גבוהה ביותר. ועל כך "ישר כוח לרינה ו"שלושת המלאכיות".

ולאברהם גרין - הערכתי נתונה לך על פעילותך הרבה, המגוונת והיעילה למען הארגון בארץ ובעולם. אני מאחל לך עוד שנים הרבה של פעילות ברוכה ופורה למעננו.

בנימין גלעד (ניצב בדימוס)

גאה להיות חלק מהקהל העצום...

הרגשתי צורך רב להביע את הערכתי הרבה לארגון הכנס הבינלאומי של יוצאי זגלמביה.

השתתפתי ביום המידע ובמסיבת הסיום בלבד. למרות זאת הייתי גאה להיות חלק מהקהל העצום שהשתתף באותם אירועים.

תודתי המיוחדת למארגני יום המידע אשר אפשרו לי להציג את מבחר ציורי הקשורים בחיי לפני השואה. תמונות אלה הן תוצאה של ביקור במקום מגורי סוסנוביץ, לאחר 56 שנה במסגרת סיור של יוצאי זגלמביה.

ישר כוח על פעולתכם הברוכה.

רחל סגל - שוורץ

התרגשות רבה אפיינה את כנס דורות ליוצאי זגלמביה שהתקיים במשך ארבעה ימים בחול המועד סוכות תשס"א בישראל. חברים פגשו קרובי משפחה ובני עיר, לעתים בפעם הראשונה אחרי 60 שנה. בני נוער שמעו סיפורי סבא וסבתא על החיים בזגלמביה שלפני המלחמה, שמעו על שעבר עליהם בתקופת השואה, על העלייה לישראל וקשיי הקליטה בה. היו אלה ארבעה ימים גדושי חוויות.

חששות רבים ליוו את הנהלת הכנס לקראת פתיחתו. מיעוט הנרשמים חבר למציאות הביטחונית הקשה שהחלה באוקטובר, ומחצית הנרשמים מחו"ל ביטלו את הגעתם. אולם, למרות הכל ולאור העמל הרב שהושקע בתכנון והפקת אירועי הכנס, הוחלט לערוך אותו כמתוכנן.

מזג האוויר האיר פניו ביום פתיחת הכנס - ה-16 באוקטובר, חול המועד סוכות. הטקס הצנוע שנערך ביד הזיכרון במודיעין בנוכחות כמאה חברים היה מרגש. היה זה מפגש ראשון של הבאים מחו"ל, ביניהם קבוצה גדולה מטורונטו, עם יוצאי זגלמביה מהארץ. כבכל אירוע אותו אנו מקיימים ביד הזיכרון במודיעין דאגו אנשי קק"ל להכנת האתר ואף הקימו סוכה בה הונחו ארבעת המינים וכיבוד רב לו דאגו חברות הארגון. נשאו דברים: יצחק גרינגרס ויוסף טסטילר מצרפת. בחלק האמנותי הנעימה החלילנית ראובנה הוד בנגינתה.

לאחר הטקס במודיעין יצאו החברים לסיור מודרך בנאות קדומים - פארק ענק באזור מודיעין, המשחזר את החי והצומח בארץ ישראל בתקופת התנ"ך.

היום השני של הכנס נערך בירושלים. רובו של היום הוקדש ל"יד ושם".

הביקור נפתח בסיור מודרך במוזיאונים ולאחריו טקס קצר באוהל יזכור. נאמרה התייחדות, הועלתה אש התמיד והונח זר. בהמשך התכנסו האנשים בבקעת הקהילות, באזור המוקדש ליהדות זגלמביה. במקום נשאו דברים: יו"ר מועצת יד ושם, הפרופ' שבח וייס ויו"ר ארגון זגלמביה, אברהם גרין. צמד כליזמרים הרטיט לבבות במוזיקה יהודית. בסיום הטקס הונח זר מטעם הארגון וכל אחד מן הנוכחים נתבקש להניח פרח אחד למרגלות האבנים עליהן חקוקים שמות קהילות זגלמביה, פרח אישי של הנצחה. מ"יד ושם" יצאו החברים לסיור קצר בירושלים ולאחריו ביקור באנדרטה של רפופרט "גוילי האש".

כנס דורות - ערב הסיום החגיגי במלון דן פנורמה בת"א
Generational Gathering - gala evening at the Dan Panorama Hotel in TA

היום השלישי של הכנס, יום המידע, נערך בביה"ס התיכון ע"ש כצנלסון בכ"ס. היום נפתח בהתכנסות החברים באולם ביה"ס; נשאו דברים: מר יצחק ולד - ראש עיריית כ"ס, מר אברהם גרין - יו"ר הארגון, נציגת הנהלת ביה"ס והגב' תושיה הרצברג-חברה ותיקה בארגון.

שפע של פעילויות וחוויות הוצעו למבקרים ביום המידע. אמנים מיוצאי זגלמביה, מדור השואה, הציגו יצירות אמנות. הרצאות, סיפורי אבות, תיעוד רב וסרטים בנושא השואה בכלל וזגלמביה בפרט הוצגו בפני המשתתפים.

היום הרביעי של הכנס עבר שינוי. הניווט לזכרו של סרן גל לב רן, נכד משפחת אברהם חבה מזביירציה, בוטל ע"י צה"ל עקב המצב הביטחוני.

את הכנס חתם נשף גאלה חגיגי במלון דן פנורמה בת"א. אל המקום הגיעו כ-450 מחברי הארגון ואורחים נכבדים, ביניהם שגריר פולין בישראל, מ"מ ראש עיריית ת"א, ראשי התאחדות יוצאי פולין ועוד. זה היה מפגש מרגש של ארבעה דורות ליוצאי זגלמביה מהארץ ומחו"ל. בר משקאות וחטיפים ונגינת ישראל זוהר על הקלרינט קבלו את הבאים לערב הסיום החגיגי.

באולם ישבו החברים סביב שולחנות עגולים ונהנו מארוחת ערב אלגנטית. נשאו ברכות: יו"ר הארגון אברהם גרין, נציג האורחים מחו"ל, שמעון שליבקה מטורונטו, סגן ראש עיריית ת"א נתן וולך ורינה כהן נציגת הדור השני ממארגנות הכנס. במהלך הערב חולקו עשרה פרסים לבני נוער על עבודות בנושא זגלמביה. את האתנחתא המוסיקלית בין הדוברים השונים נתן הנגן ישראל זוהר.

לפני כמה שנים כתבתי ביקורת על הספר של תושיה הרצ
הצוחק". הספר ריתק אותי ולא רק מפני נושאו - חוויות שוא
מתחומי חייו של יהודי ב"עידן המשרפות". הכח של הסיפורים
ובצורה - סיפור קצר. לפעמים קצר מאוד. המחברת הצליחה במ
קטן ובבחירה המתאימה ביותר של מילים לגרום אצל הק
ולעורר אותו למחשבה מיוחדת.

עתה, נקרתה בדרכי הזדמנות לכתוב כמה מילים על ספר חדש
מחברת. ספר השונה לחלוטין מקודמו בנושא אך דומה
הספרותית. תושיה הרצברג שוב הוכיחה שהיא אלופת הסיפ
כשרון שכה מעט פוגשים בו בספרות.

הספר החדש "רגע של אושר" הוא ספר יפה - אוסף של סיפור
פרבר מצוקה של עיר גדולה בישראל. הסיפורים מרגשים
ומרתקים, שכן המחברת מכירה את העניינים מבפנים. שנים
תושיה מתנדבת מטעם ויצ"ו בשכונות מצוקה. על פועלה הוענ
הנשיא למתנדב וב- 1998 קבלה את התואר "יקירת העיר רמת
עבודתה המסורה.

"רגע של אושר", פרי עטה של תושיה הרצברג, עשה לי טוב ע
בעיקר מפני האהבה הרבה אותה רוחשת המחברת לגיבוריה
הספר יפה גם מבחוץ ומעוצב בורוד. אבל, אל תחשבו שזה ספר
למרות עטיפתו זה ספר עמוק במחשבה ויפה בלבושו הספרותי.

"גשר צר אל החיים" / בלה גוטרמן

"גשר צר אל החיים" – יהודים במחנות העבודה גרוס-רוזן 1940
ספרה החדש של חוקרת השואה ד"ר בלה גוטרמן, הוא המחקר
בישראל החושף את קורותיהם של יהודים מזגלמביה, מהונגריה
ולודז' במחנות העבודה של גרוס רוזן.
מחנה הריכוז גרוס-רוזן שבריך הגרמני כלל רשת של למעלה מ-10
עבודה שבהם עבדו בפרך אסירים יהודים.
"גשר צר אל החיים" מתבסס על מסמכים לא מוכרים, תעודות
ומביא ניתוח מעמיק על מדיניות הניצול של היהודים בידי המשטר
ובידי מפעלי החימוש והתעשייה הגרמניים. הספר מתאר בהרחבה
היום-יום של האסירים, גברים ונשים, את עמידתם בתנאי העבודה
ואת הפעילות התרבותית והעמידה הרוחנית, את צעידת המוות ואת
השיקום של הניצולים.

בלה גוטרמן, היסטוריונית וחוקרת שואה, חברה בצוות המכון לחקר השואה ב"יד ושם" ועורכת בכירה. כתבה מחקרים המזרחית, לבוב ומחנה יאנובסקה. על מחקריה זכתה בפרס בינייהם פרס ראול ואלנברג ובפרס ע"ש רפאל למקין. ספרה מביא את סיפור מחנות גרוס-רוזן בשלזיה התחתית ובספרו מחנות שרובם של יהודי זגלמביה אשר "זכו" להילקח למחנות הגיעו למחנות אלה.

את הספר "גשר צר אל החיים" ניתן לרכוש ב"יד ושם" במחיר (משלוח בארץ ללא תשלום נוסף)
להזמנות, נא לפנות אל "ספרי יד ושם", ת.ד. 3477 ירושלים
טל: 02-6443505, פקס: 02-6443506

ארגון יוצאי זגלמביה הפיק קלטת וידאו חדשה.
בחלק הראשון של הקלטת קטעים מתולדות האזור על הקהילות היהודיות
שבו. הקלטת כוללת פרקי עבר ואורח החיים היהודי והמסורת שנהגה בו.
סיפורן של הקהילות בתקופת השואה והתמודדותן בכל הדרכים והאמצעים
עם גזרות הנאצים והחרב שהונפה מעל ראשן.
בחלק השני של הקלטת כל אירועי כנס דורות ליוצאי זגלמביה - החל בטקס
הפתיחה התגייג במודיעין ועד ערב הסיום המפואר במלון דן פנורמה בתיא.
עבודה קשה וממון רב הושקעו ביצירת הקלטת. אנו מאמינים שמן הראוי
הוא שבכל בית של יוצאי זגלמביה תימצא הקלטת חלק מאמצעי להנחת
העבר ותקווה לעתיד.
מחירה של הקלטת, כולל דמי משלוח - 75 ש"ח. לפרטים נוספים
ולהזמנות ניתן לפנות ל - הדסה קנטור, רח' יהודה הנשיא 16, רמת-ג,
מיקוד 52376 טל: 6775605 - 03.

כל מי שרכש את הקלטת יכול, תמורת תשלום העלויות, להוסיף תמונות משפחתיות לקלטת. לפרטים נוספים נא לפנות להדסה קנטור.

נשף חנוכה המסורתי לא התקיים השנה עקב קרבת הזמן לכנס העולמי. לפיכך, יזמה הנהלת הארגון בחיפה, בראשותו של מר שאול שטרנפלד, ארוחת צהריים חגיגית לחברי הארגון.

המפגש התקיים ביום שני ה- 25 בדצמבר, נר חמישי של חנוכה באולמי רון בחיפה. חברים רבים מאזור הצפון וגם מספר חברים מת"א והמרכז נטלו חלק במפגש הנעים - האולם היה מלא מפה לפה.

החברים נהנו מארוחה טעימה שלווה בתכנית האמנותית בה נטלו חלק חברים בני הדור הראשון והשני. היה זה מפגש מהנה של יוצאי זגלמביה לדורותיהם באווירת חג ושמחה.

סדנת חיפוש שורשים ממחושבת

ביום רביעי, ה- 7 בפברואר, יום ט"ו בשבט התקיימה באולם הארגון סדנת מיפוש שורשים ייחודית. את הערב הנחה בני הרשקוביץ מהדור השני. ראשית סיפר בני את סיפורו האישי - את הדרך שאותה הוא עבר בחיפוש מידע על משפחתו. כיום יש בידיו חומר רב על יהדות זגלמביה וקשרים ענפים עם אנשים רבים ברחבי העולם העוסקים בנושאי זגלמביה. בני הכין דפי עזר הכוללים את אתרי האינטרנט בהם ניתן להשיג מידע אודות יהדות זגלמביה והדריך את משתתפי הסדנה בחיפוש שורשיהם. פעילות זאת באה במקום מפגש הנטיעות השנתי אשר לא התקיים השנה מאחר ואנו מצויים בשנת שמיטה.

הנצחות אישיות

אנו מזכירים כי במרתף ההנצחה שביד הזיכרון במודיעין נותרו עדיין מקומות להנצחה אישית של בני המשפחה שנספו בשואה.

הנצחת שורה אחת חרוטה בשיש שחור עולה \$150. המבקשים להנציח את יקיריהם יפנו לאלום הארגון הפתוח מדי יום רביעי בערב וימלאו טופס עם הפרטים הדרושים.

דמי חבר

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מבוססות. הכיסוי הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה על 120 ש"ח. אנו מבקשים מכל חבר שטרם שילם את דמי החבר לעשות זאת בהקדם. את דמי החבר ניתן לשלם :

- ישירות לחשבון הבנק - בנק לאומי - סניף 802 - רח' אלנבי, ת"א - לזכות "ארגון יוצאי זוגלמביה" מס. חשבון - 98084/48. (המשלם בדרך זו מתבקש לרשום את שמו וכתובתו כדי שנדע למי ולאן לשלוח קבלה).
- לגבי סלה הוברפלד - באולם הארגון הפתוח בימי ד' בערב.
- למר צבי לנדאו - ת.ד. 4120 בת-ים, 59395 טל. 03-5067337
- למר שאול שטרנפלד - חיפה. טל: 04-8256067
- לגבי הדסה קנטור - רמת-גן. טל: 03-6775605

הצילו את הזכרונות - לאמיר ראטעווען זכרונות - Save the Memories

**"פתחו לי שערי צדק, אבוא בם אודה יה" (תהילים, קיח)
על בתי כנסת וחזנות בזגלמביה
חאת: יצחק גרינגרט**

בכל מקום בו ישבו יהודים, חשוב היה להם להקים בית כנסת. הוא סימל עבורם את האמונה והתקווה ושימש מקום מפגש בימי שמחה ואבל. בדרך כלל היו אלה מבנים פשוטים וקטנים, מעץ או לבנים. רק במאות התשע-עשרה והעשרים הוקמו בתי כנסת גדולים ומפוארים. היו בהם חלונות צבעוניים, ריהוט יפה וארון קודש מפואר. הם סמלו את גודלה ועושרה של הקהילה.

כך היה גם בזגלמביה. בסוף המאה התשע-עשרה החלה ההתיישבות היהודית הגדולה. בתי כנסת מפוארים הוקמו בבנדין, בסוסנוביץ, בדומברובה וגם בקהילות קטנות יותר כמו צ'לדז' וסלבקוב.

רוב היהודים התפללו ב"שטיבלעך", בתי תפילה קטנים יחסית שהשתייכו לחצרות חסידים. אבי התפלל בבית כנסת של "המזרחי", ברחוב פוטוצקי בבנדין, אשר שימש במהלך השבוע כבית-ספר. אבי היה בעל תפילה של שחרית, ואנו שני בניו, עזרנו לו בשירה. לכן נקראנו "משוררים".

אני נזכר בבחור חסון וגבוה שנהג להתפלל אתנו. לאחר התפילה הרים אותי עד לתקרה מתוך חיבה. שמו היה מונצ'יק. בחור זה עלה לארץ ישראל לפני מלחמת העולם השנייה והיה גפיר. מונצ'יק נהרג בהגנה על קיבוץ חניתה כשהותקף ע"י ערבים. קיברו נמצא במרכז הקיבוץ, משום שלא התאפשר אז לקבור אותו בבית הקברות.

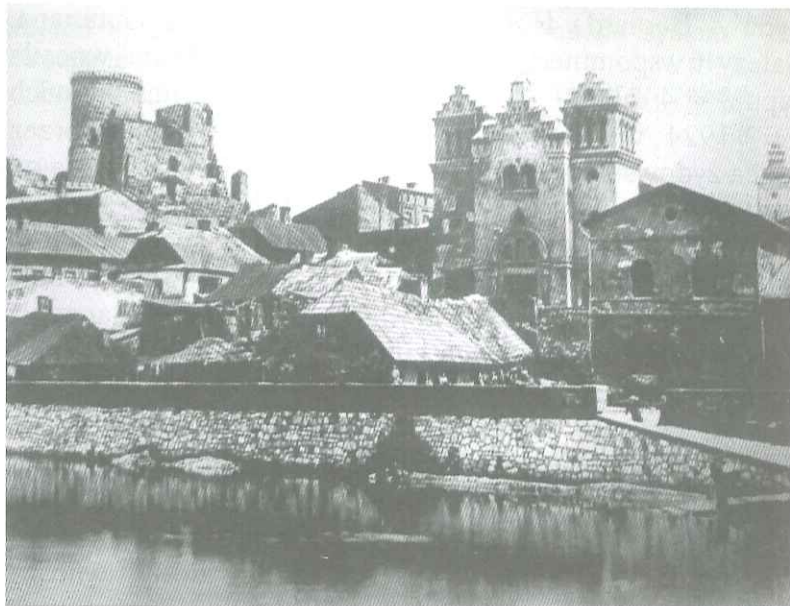
לאחר תפילת השחרית, ברשות אבי, עברתי לבית הכנסת הגדול אשר עמד ליד המבצר העתיק. מאוד אהבתי לשמוע את החזן והמקהלה בשירתם. נוסח התפילה והניגונים היו שונים מאלה שבבתי הכנסת הקטנים יותר.

לחזן היתה השכלה מוסיקלית כמו גם למנצח על המקהלה, אשר מנתה כ-30 ילדים ומבוגרים. מקור הנעימות היה מסורתי, אבל העיבוד היה מודרני ודמה יותר ויותר ליצירות ווקליות - קלאסיות. לעתים נדמה היה לנו כי אנו נמצאים בבית אופרה. דבר זה השפיע עלי מאוד וגרם לי להצטרף, בשנת 1936, לתזמורת בית הספר התיכון היהודי ע"ש פירסטנברג בו למדתי. במשך השנים הספקתי ללמוד פרקי חזנות רבים של תפילות שבת וחג. היו אלה יצירות שני החזנים האחרונים של בית הכנסת הגדול בבנדין, זופוביץ וקלגסבלד.

הראשון הצליח להימלט מציפורני הנאצים והגיע לארץ. השני נשלח למחנה ריכוז ונהרג לקראת סוף המלחמה בצעדת המוות. כן נספו כל אנשי המקהלה והמנצח. נשארו יצירותיהם אותם שרים בוודאי בכל מקום אליו הגיעו הניצולים. גם בביתי, ילדי ונכדי מכירים את המנגינות האלה ושרים אותן בהזדמנויות שונות.

יום אחד, כאשר כבר הייתי בארץ, שמעתי ברדיו הודעה כי מקהלת "היברו-יוניברסיטי" מניו יורק תשמיע קטע מתפילת השבת. ומה אני שומע! את אחד הניגונים אותם למדתי בבית הכנסת בבנדין. התרגשתי וחשבתי כיצד זה הגיע לשם.

ובכן, נזכרתי בשנים הקשות בהן היינו במחנה גריידיץ, ליד גרוס-רוזן. כל יום לפנות בוקר נסענו ברכבת משא לעבודה במפעל של "קרופ" מהלך של יותר מחצי שעה נסיעה. כדי לעודד את עצמנו לפני יום מפרך נוסף שרנו שירים יהודיים וגם את המנגינה של תפילת "טובים מאורות" וכל יושבי הקרון שרו אתנו. ייתכן כי אחד הניצולים ממחנה זה היגר לארה"ב לאחר המלחמה וכך הגיע הניגון לשם.

שמונה ימים לאחר כניסת הצבא הגרמני לבנדין, אספו הנאצים יהודים רבים, כינסו אותם בתוך בית הכנסת הגדול והציתו אותו. באותם רגעים קשים עמדתי ליד חלון. ביתנו וראיתי את המחזה הקשה מתרחש לנגד עיני הדומעות. יהודים רבים נספו באותו היום. בית הכנסת המפואר על יצירות האמנות שבו, אשר נוצרו ע"י ציירים מפורסמים כציגלר, אפלבוים ואחרים נהרס כליל. לאחר המלחמה הפך המקום לפארק.

לזכר בית כנסת גדול ומפואר זה הקים ארגון יוצאי זגלמביה יחד עם "ארגון ידידי בנדין" אבן זיכרון במקום בו עמד בית הכנסת. טקס גילוי עמוד הזיכרון נערך ב-1993. באירוע השתתפו רבים מיוצאי זגלמביה, שגריר ישראל בפולין וגם הקרדינל לוסטיגה, אשר הגיע במיוחד לטקס. הקהילות ובתי הכנסת נהרסו, אבל הניגונים היפים יישארו לעולם בפייהם של חזנים בקהילות רבות בארץ ובעולם.

"Zapinając kolczyki"

W 6 numerze naszej gazety z kwietnia 2000 zamieściliśmy artykuł p. Wita Gruszki o Żydach w Czeladzi. Tytuł publikacji: Holocaust.

Córka czeladzianina, Wita Gruszki, **Barbara Gruszka-Zych** jest poetką. Ukazał się piąty zbiór jej wierszy, p.t. "Zapinając kolczyki". Autorka swoją najnowszą książkę zadedykowała: "Moim Rodzicom".

Z tego pięknie wydane zbioru wybraliśmy:

X X X

mój tata mógł wreszcie
porozmawiać z profesorem
teologii Uniwersytetu w Louvain
o sędzie ostatecznym
na pytanie jakim w niebie
będziemy mówili językiem
profesor znający ich osiem
odpowiedział że polskim
a niebo to wszystko
co na ziemi niedopowiedziane
i zamilkł
a tata zbierający dowody
na istnienie Boga zdziwił się
że nie dostanie ani jednego
dokumentu więcej
do swojej wiązanej teczki
która opuściła dwa
płócienną wasy tasiemek
przestając wierzyć w sens
przechowywania tajemnicy
za papierowymi ścianami

X X X

mama
myje okna
przeciera przechodniom płaszcze
nawet nie wiedzą
że oddali się do czyszczenia

Sporadycznie okazywali się również właścicielami, lub współwłaścicielami niektórych przedsiębiorstw górniczych, ale pod podstawionymi polskimi nazwiskami.

Oficjalnie, dopiero w roku 1928 istniejąca w Dąbrowie Górniczej kopalnia "Stanisław", usytuowana w sąsiedztwie katolickiego cmentarza (przy ul. 11 Listopada), była dzierżawiona kolejno przez Maurycego, później Ignacego Mejtliśa. To byli przedstawiciele jednego z najstarszych rodów żydowskich w Będzinie.

Należy wspomnieć, że Mejtliśowie do 1938 roku dzierżawili jeszcze niewielką kopalnię węgla kamiennego "Wiktoria" w Gołonogu (dziś dzielnica w Dąbrowie Górniczej).

Wiadomym jest, że przez jakiś czas kopalnia "Flora" (wcześniej nosząca nazwę Maciej) także była własnością Żydów: Bernarda Holenderskiego i Nachmana Guttmanna. Należy tu wspomnieć, że w roku 1903 kopalnia "Flora" wносиła kapitał 4, 4 mln. zł. Inna kopalnia, "Lech", czynna w latach 1919-1924, w pewnym okresie także była dzierżawiona przez kupca żydowskiego, Maurycego Sercarza, który przejął ją od dra Adama Piwowara (w latach 1917-1923 prezydenta miasta). Dzierżawcą jeszcze innej kopalni o nazwie "Matylda" był Henryk Rechnic. Kolejna kopalnia, nosząca imię "Małgorzata", eksploatowana w latach 1922-1936, stanowiła współwłasność żydowskich kupców: Wolfa Erlicha i Lajby Łocmy Stawskiego.

W roku 1920 na terenie Dąbrowy Górniczej bracia J. i S. Kleinowie założyli Fabrykę Wyrobów z Dru (później Zakłady Wyrobów Metalowych), zatrudniającą 300 robotników, dysponującą w roku 1938 kapitałem 1,5 mln. zł.

Także znaczący kapitał, wynoszący 15 mln. złotych wносиły Zjednoczone Fabryki Maszyn Kół i Wagonów I. Zieleniewski i Fitzner - Gamper.

Działając okazjonalnie wokół przemysłu górniczego, Żydzi dominowali w handlu i usługach jako obrotowi kupcy. W roku 1921 ten dział gospodarki miejskiej był w znacznym stopniu (49%) opanowany przez Żydów. Najwięcej, bo 198 osób zajmowało się prowadzeniem sklepów spożywczych. Galanterią handlowało 48 kupców, a branżą metalową 23. Spośród 70 czynnych restauracji, kawiarni i cukierni, 10 należało do właścicieli żydowskich. Żydzi nie zajmowali się prowadzeniem komisów i domów handlowych.

Konkurencja handlowa powodowała, że na tym tle często odżywały nastroje antysemityczne. Powstały odrębne cechy i związki kupieckie określone mianem chrześcijańskich. Propagowano hasło "Kupuj u swoich".

W roku 1931 gmina żydowska prowadziła dwie własne szkoły wyznaniowe, choć wiadomo, że dzieci żydowskie uczęszczały także do miejscowych szkół powszechnych ucząc się wspólnie z dziećmi polskimi. Nauczycielką w jednym z miejscowych gimnazjów była Minda Nussbaum.

Spółeczność żydowska stopniowo rozrastała się; jeśli w roku 1921 w Dąbrowie Górniczej mieszkało 4304 wyznawców Mojżesza, to w roku 1939 było ich ponad 5500. W tym czasie w pobliskich Strzemieszyczach odnotowano blisko 2500 Żydów. Od roku 1932 strzemieszyczka wspólnota żydowska, która zawsze chętnie współpracowała z gminą w Dąbrowie Górniczej, miała też z nią wspólnego rabina, G. Dychtwałda.

Osiedlaniu ludności żydowskiej towarzyszył rozwój różnych form życia społeczno-politycznego. W roku 1919 pojawiły się pierwsze partie polityczne związane z gminą wyznaniową. Był to zbliżony do Polskiej Partii Socjalistycznej "Bund" i socjalistyczny Poalej Syjon, dzielący się na dwa odłamy: lewicę i prawicę.

Miały te organizacje nieznaczny wpływ na życie polityczne, bowiem Żydzi stanowili zbyt mały odsetek mieszkańców

(10-14 %) co zaznaczyło się szczególnie w wyborach do Sejmu, w których te partie zdobyły łącznie 205 głosów. Znacznie lepiej powiodło im się w wyborach do Rady Miejskiej, kiedy w marcu 1919 uzyskali 7 mandatów.

W okresie kryzysu przemysłu górniczo-hutniczego, który w znacznym stopniu przyczynił się do regresu w handlu i usługach, jakby na przekór, powstały w Dąbrowie Górniczej dwa rzemieślnicze cechy żydowskie: w 1930 rzeźniczo-wędliniarski i w 1932 krawców i zawodów pokrewnych. W roku 1939, na 11 cechów w ogóle, były 4 cechy żydowskie.

(obszerne fragmenty z publikacji zamieszczonej w "Żydzi w Dąbrowie Górniczej" wyd. Kawiarnia Literacka 1955 Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Górniczej)

ילדים יהודים בגיטו דומברובה
יידישע קינדער אין דאמבראווער געטא
Jewish Children at the Dombrowa Ghetto

Moje miasto

Rose Alfisher - Miami USA

Moje miasto! Moje małe miasto Dąbrowa Górnicza! Tyle wspomnień i przeżyć.

To było tysiąc lat temu. Czasem tęsknię za naszym domem, za naszą ulicą na Redenie. Ja jestem Rózią Strzegowską, wnuczką Lewka Strzegowskiego. Myśmy mieszkali przy ulicy Piłsudskiego. Budynek ten był przy fabryce, gdzie się wyrabiała papę, smołę dachową i inne materiały do budowy.

Mój dziadziuś miał synów: Abram, Karol i Pinek. Mój ojciec umarł w 1926 roku.

Dziadkowie nas wychowali. My byśmy bliźniaczkami: Rózia i Ewa.

Z mojej rodziny został kuzyn Natek i ja. Rodzina moja posiadała plac rynkowy, hale targowe i 4 duże domy. Życie było spokojne; każdy znał każdego.

Do domu dziadka przyjeżdżali rabini. Całe miasto przychodziło do rabina po poradę i błogosławieństwo.

Dąbrowa mi była dobrze znana, mam miłe wspomnienia: moje koleżanki, moja pierwsza miłość, nasze spacerunki na Zielonej, lub na ulicy Sobieskiego.

Marzyliśmy... marzyliśmy o przyszłości. Przeminęło z wiatrem.

W roku 1945 zostałam wyzwolona z obozu Bergen-Belsen.

Moje sny przypominają mi że kiedyś miałam rodzinę. Dąbrowa, moje młode lata, obóz i wyzwolenie. Wszystko zamieniło się w bajkę, którą opowiadałam moim dzieciom.

Przeminęło 56 lat. I teraz mój syn opowiada tę bajkę swojej córce.

Nie wiem, gdzie te lata przeminęły, skąd te siwe włosy, zmarszczki, trochę wykręcone reumatyzmem palce... Ja się nie zestarzałam. Kalendarz kłamie!

Co roku zbieramy się na balu. My - dziewczęta z tamtych lat - mamy nasze panieńskie nazwiska. Na balu jemy, pijemy, tańczymy, muzyka gra polskie szlagiery. Przez jedną małą chwilę jesteśmy w naszych dalekich wspomnieniach. To jest wszystko, co nam zostało: wspomnienia.

Information

Getting in touch with the Roots

On Wednesday, February 7, an evening on "Establishing contact with our roots Using the internet" took place at the organization's hall. Beny Hershkowitz, of the second generation, conducted the event.

The evening was held in lieu of the annual Tu B'Shevat planting meeting, which was not held due to the Shmita year.

Commemoration

On December 2000, the committee of names and commemoration in Tel Aviv municipality has decided to commemorate the Zaglembe communities.

Personal Commemoration

We remind you that in the Commemoration Valley in the Modiin Memorial Site, there are still places left for personal commemorations of family members that were killed in the Holocaust. One engraved line of commemoration in black marble costs 150\$. Those who wish to commemorate their beloved ones can contact the organization.

Hanukka Party

The Haifa branch of the Zaglembe Organization, headed by Shaul Sternfeld, organized a lovely lunch for our members on Hanukka. On a stormy day, December 25, we have celebrated the fifth candle of Hanukka at the Ron hall in Haifa. The place was full of three Zaglembe generations in a warm and pleasant atmosphere. Members enjoyed the tasty food that was accompanied by the beautiful artistic program that was prepared by first and second generations of Haifa.

A new Videocassette

The Zaglembe World Organization has produced a videocassette of Zaglembe in which the history of the Zaglembe communities is told. The videocassette includes the story of Zaglembe Jewry before and during the Holocaust and ends with the Generational Gathering held on October 2000.

We believe that every Jew of Zaglembe origin should have this cassette as mean of commemorating the past and hope for the future.

Many efforts and much money were spend in producing the new Zaglembe videocassette.

The videocassette costs 30\$ including delivery fees .It can be ordered in either the American or the European system. The cassette is narrated in Hebrew.

To order, send a check to Mrs. Hadasa Kantor, 16 Yehuda Hanashie St. Ramat Gan, 52376, Israel.

the Zaglembe World Organization is honored to invite you

to **Yom Hashoa Memorial Service** **Yizkor for Zaglembe Martyrs**

the ceremony will take place on

April 19, 2001 16.00 hrs

at "Yad Hazikaron" in Modiin

Dombrowa Gornicza

ŻYDZI W DABROWIE GORNICZEJ

Włodzimierz Starościak

W Zagłębiu Dąbrowskim Żydzi pojawili się najwcześniej w Będzinie, bo prawdo- podobnie już w połowie XII wieku.

Na początku wieku XIX na terenie Dąbrowy nic o Żydach nie było wiadomo. Zapewne ich tu nie było. Dyskryminujące przepisy nie zezwalały na zatrudnianie Izraelitów w górnictwie. Fatalne zarządzenie uchylono wprowadzie w 1828 roku, ale skutecznie utrudniło ono wcześniejsze osiedlanie się Żydów w Dąbrowie i tym samym rozwój tutejszego handlu i przemysłu.

Pierwszymi osadnikami w Dąbrowie okazała się rodzina Cajgów, która zamieszkała w kolonii Reden. Z czasem zaczęto ich nazywać Cajgusiami lub Cygusiami. Kolejne rodziny pojawiły się w 1828. Byli to Natanowie i Rozencwajgowie. Ojciec rodu Natanów - Aron, szanując zakaz handlu gorzałką przez Żydów, otworzył mały kramik z miodem pitnym. Miodek był przedni, więc często zaglądali do Arona miejscowi górnicy, którzy nadali mu żartobliwe przydomię "Miodownik". Z czasem Aron polubił ten przydomek i przyjął go jako swoje nazwisko.

Z różnych stron Polski zjeżdżały się tu i osiedlały rodziny żydowskie, o takich nazwiskach jak np.: Beitner, Cajdband, Dąb, Gliksman, Glecer, Grosfeld, Grunbaum, Halpern, Kanarek, Liberman, Nager, Nusbaum, Rechnic, Strzegbaum, Szpigelman, Strzegowski, Szlezyngier czy Wajsalc.

Mimo znacznego wzrostu społeczności dąbrowscy Żydzi dopiero w roku 1910 uzyskali prawo utworzenia oddziału gminy wyznaniowej. Do tej pory należeli do gminy żydowskiej w Będzinie, korzystając z tamtejszej synagogi i cmentarza.

Na czele Dozoru stanęli początkowo: Jakub Mendel Gliksman Szlomo Rechnic i Dawid Weber. Swoje funkcje, aż do roku 1916 piastowali honorowo. Dopiero wówczas, za zgodą okupacyjnych władz austriackich, wspólnota żydowska wniosła synagogę przy ul. Chopina, róg ul. Okrzei.

Znacznie później, bo w roku 1929 w okolicach ulic: Hieronimskiej, Wolskiej i Ludowej założono cmentarz żydowski o powierzchni 0,4 ha.

W szczątkowej postaci, ogrodzony rozlatującym się drucianym parkanem był jeszcze widoczny na przełomie lat siedemdziesiątych - osiemdziesiątych, o czym świadczyły zachowane liczne nagrobne płyty kamienne "macewy".

Warto wiedzieć, że w latach 1910- 1934 wyznawcami Mojżesza kierował pierwszy rabin - Mojżesz Aron Lewi.

W niedługim czasie, bo już w roku 1918 przemianowano dozór na Gminę Izraelicką Okręgu Dąbrowskiego.

Działalność gospodarczo-przemysłowa Żydów, ze względu na brak dokumentów, jest fragmentem w historii Dąbrowy stosunkowo mało znanym. Początkowo nie sprzyjała temu wroga wobec nich polityka władz carskiej Rosji - zakaz zatrudniania Żydów w górnictwie. Również nie wolno im było na stałe mieszkać w osiedlach górników. Trudnili się więc handlem obwoźnym i to w dni targowe.

Mieli jednak Izraelici spore powiązania handlowe z przemysłem górnictwem. Byli głównymi dostawcami różnorodnych towarów dla Zarządu Górniczego, w czym stali się pewnego rodzaju monopolistami.

Jako prywatni przedsiębiorcy okazali się dobrymi wykonawcami inwestycyjnych robót, budowali osiedla robotnicze, lub realizowali inne tego typu prace.

Table of Contents

Articles in Hebrew

- "The Jewish Community of Dombrowa Gornicha : Dates - People - Facts".
- David Greenbaum, "Memories of Dombrowa - my home town?"
- Tushia Herzberg, "A moment of Happiness" - a book review on Herzberg's new book, submitted by Anna Cwiakowska.
- Bella Guterman, "Narrow Bridge to Life" - Jews at the Gross-Rosen labor camps - 1940 - 1945, a book review on Guterman's new book, submitted by Abraham Green.

- Itzhak Greengras, "Synagogues and Cantors" - memories as a boy of Bendzin.

Articles in Yiddish

- Anna Cwiakowska, "The Ertz Israel Rabbi". A story of a child blessed by the Rabbi. Translated from Polish by Zvi Eisenman.

Articles in Polish

- Włodzimierz Starosciak, "The Jews of Dombrowa".
- Rose Aifisher, "My Town" - memories of Dombrowa.
- Barbara Gruszka-Zych, "About Father", "About Mother" (poem)

Generational Gathering 2000

Excitement was one of the beautiful scenes of the Zagłębie Generational Gathering that was held in Israel on Sukkoth 2000.

Fellow Zagłębiens met family members and neighbors, sometimes after more than 60 years. The young generation listened to grandparents stories about life in Zagłębie before and during the war. It was very intensive, moving four days.

Many qualms plagued the organizers of the Gathering. The small number of advanced registrations and the difficult security situation since October joined to fuel the anxiety. Half of the persons from overseas who registered, canceled their participation. Despite these difficulties and in light of the enormous efforts invested in the planning and production of the events, it was decided not to cancel the Gathering.

On the Opening day, October 16, Hol Hamoed Sukkoth, the weather welcomed us. A humble yet moving ceremony took place at the Memorial in Modiin, in the presence of 100 members. This was the first meeting with Israeli Zagłębiens, for those who had come from abroad, including a large group from Toronto. As in every event that we hold at the Memorial at Modiin, the KKL (Keren Kayemet L'Israel) prepared the site and even erected a sukka in which the four species and refreshments were thoughtfully placed by organization members. At the ceremony Itzhak Greengras of Israel and Joseph Testiler of Paris spoke. The artistic program was presented by the flautist Reuvena Hod.

After the ceremony at Modiin, members went of to a guided tour of Neot K'dumim, a large park in the Modiin area which reconstructs the flora and fauna of Eretz Israel in biblical times.

Events of the second day of the Gathering took place in Jerusalem. Most of the day was devoted to "Yad Vashem".

Our visit began with a guided explanation of the exhibits, followed by a short ceremony in the Hall of Remembrance. The ceremony included an "identification" recite, the Eternal Light was rekindled and a wreath was laid. The second part of the visit at "Yad Vashem" was in the Communities Valley, at the site devoted to Zagłębie Jewry. Speeches were given by the Chairman of "Yad Vashem" Council, Professor Shevach Weiss, and the Chairman of the Organization, Mr. Abraham Green. A Klezmer duo moved many with traditional Jewish music. At the end of the ceremony, a wreath was laid. In addition, each person was request to place a single flower near the stones on which the names of Zagłębie communities were engraved, as a personal commemoration.

Members left "Yad Vashem" for a short tour in Jerusalem, followed by a visit to Rappoport's memorial, "The Parchments of Fire".

The third day of the gathering, designated as Information Day, took place in the Katzenelson High School in Kfar-Saba. After a short introduction, the participants were greeted by the mayor of Kfar-Saba, the school representative and organization members.

A wealth of activities and experiences awaited the members: exhibitions of Zagłębian artists of the Holocaust generation; lectures on the history of various communities; documentation; first generation books; films; workshops; computerized databases and more - all on the topic of Zagłębian Jewry, before during and after WWII.

The plan for the fourth day of the Gathering was modified. Due to the security situation, the Orientation hike in memory of captain Gal Lev-Ran, the grandson of Abraham Haba, was canceled.

The festive Gala Ball took place at Dan Panorama Hotel in Tel Aviv, with 450 members and honorable guests present, including the Polish Ambassador to Israel, deputy mayor of Tel Aviv.

members of the association of Polish Jews and many more. In this emotional encounter, four generations of Zagłębian Jews from Israel and abroad met, as drinks and snacks were offered. In the background Yisrael Zohar and his clarinet welcomed members to the festive closing night.

Members were seated at round tables in the hall and enjoyed an elegant dinner.

Speeches were made by Abraham Green, Organization Chairman; Simon Slivka of Toronto, represented the visitors from abroad; the deputy mayor of Tel Aviv, Natan Wollach and Rina Kahan, representative of the second generation and one of the Gathering's organizers. Ten prizes were awarded to teenagers for studies they prepared on Zagłębie. Speeches were interspersed with musical pieces performed by Yisrael Zohar.

The evening was moderated, with professionalism and great charm, by Dr. Dan Ronen. The rich artistic program includes Ilanit, herself a second generation of Zawierce, who sung an Yiddish lullaby with great emotion. Efrat Rotem, a third generation of Zagłębie and a world famous opera singer, impressed the audience with a piece from "Hoffman's Stories" by Offenbach. "We Are Here", the renown folk-dance troupe closed the evening with an enthusiastic selection of song and dance. Bravo!

בקעת הקהילות ב יד ושם - Communities Valley at Yad Vashem

Thanks are due to all the members who contributed their time, energies and money to the success of the event. Thanks due to studio Liora Kolton for its tremendous assistance in designing printed materials. Additional thanks to KKL, Modiin Police, "Yad Vashem", the Information Center, the municipality of Tel-Aviv, the municipality of Kfar-Saba and the Katzenelson High School and its staff for their great contribution to the success of the Generational Gathering of Zagłębie Jews.

Yona Kobo - Kotlizki

Jewish Cemeteries in Zaglembe

Dear friends and fellow Zaglembians,

For many years, one of the most heart-wrenching issues on our conscience has been the state of Jewish cemeteries in Zaglembe. Most of the eight existing cemeteries in the area require restoration, although a few have been restored. All cemeteries require ongoing maintenance.

The following is a list of cemeteries :

1. Bendzin - The old cemetery in Podzawcze needs a thorough restoration and ongoing maintenance.
2. Sosnowiec - The cemetery in Gospodarska needs restoration and maintenance work.
3. Czeladz - This cemetery which served both Bendzin and Czeladz contains a mass grave of about 400 Jews who were killed when the Zaglembe Ghettos were evacuated. The cemetery has been beautifully restored by Monik Stavsky, who is responsible for its maintenance and has promised to continue this work on a long term basis.
4. Modrzejow - This cemetery has been restored by a committee of Modrzejow Jews (Chaim Glezer, Anna Cwiakowska of Israel and Joseph Krakauer of the U.S.A). Mina Spenier who initiated the restoration, unfortunately passed away before the work was completed. Although the cemetery is currently maintained by Willy Spenier, its future maintenance must be provided for.
5. Zawiercie - This cemetery has been restored by the initiative of active organization members (Haba, Hamer, Libermansh, Landau and Yahalomy) and is excellently maintained. The grave stones have been numbered and a catalogue mapping the cemetery has been prepared. The future maintenance must be ensured.
6. Krimilow - This cemetery was designated as a historic site and the municipality is responsible for the site and its maintenance.
7. Slawkow - This cemetery contains the bones of Jews murdered on the Bridge at the first days of the war. Needs restoration and maintenance.
8. Milowice - This small cemetery contains the bones of Jews murdered in Sosnowiec immediately subsequent to the Germans conquest of the territory. The cemetery is located among small households and gradually, the cemetery's lands are being cultivated by adjacent farmers. Although, after obtaining the consent of Sosnowiec municipality, we offered to transport the graves to the cemetery in Gospodarska, family members have expressed their opposition, claiming that

cemeteries should not be moved. Therefore, unfortunately, the organization has ceased to take care of this cemetery.

Currently, based on Polish law, responsibility for Jewish cemeteries is under the Jewish gemina (community). In the absence of such, the issue is handled by a fund established specifically for this purpose.

In the Zaglembe region, a Jewish gemina exists in Katowice. In practice, this gemina is responsible for the cemeteries. However, the Zaglembe World Organization has decided to become involved and take an active part in this important task, rather than leave the entire mission in the hands of the local gemina. To this end, the organization and the local gemina will equally share the costs of the restoration works while the local gemina will finance ongoing maintenance. Such a situation is dependent on the mayors' willingness to sponsor the maintenance of these cemeteries.

The organization administration has appealed to the mayor of Sosnowiec, the largest and most important city in Zaglembe. After extended attempted at persuasion, the mayor agreed to sponsor the cemetery and be a party to an agreement regarding its restoration and maintenance. Last September, an agreement to restore and maintain the cemetery in Gospodarska was signed by gemina representatives, organization administration representative (Green, Yahalomi and Sternfeld) and the deputy in the name of the mayor.

Restoration works are currently underway. Upon completion, the organization administration will transfer its share of the costs to the Jewish gemina. The organization administration initiated this activity in Sosnowiec, based on its assumption that an agreement signed by the mayor of Sosnowiec will facilitate further agreements with other mayors in the area.

If the restoration will be successful, and we certainly intend to monitor the process, we will continue to restore the remaining cemeteries in the region. We hope that in the scope of 24 months, we will be able to restore all cemeteries in need of such work. If we succeed in this sacred mission, we will be doing true and kind deed with our parents and elders who will be able, finally, rest in peace. Amen.

Abraham Green - Organization Chairman

the Zaglembier Society of Toronto celebrates its 50th Anniversary

By Dr. David Bleeman

Zaglembe, Poland was home to a large and thriving Jewish community. The 100,000 Jews who called this industrial region in South Western Poland home, had survived restrictive laws and local prejudices, managed to establish a comfortable life. With numerous schools and synagogues and active social and cultural institutions, this was a vigorous community with hopes of a bright future. The outbreak of the second world war and the invasion to Poland destroyed this community forever but could not quash the will of those who survived.

The Jews of Zaglembe who survived the camps spread to the corners of the Earth searching for fellow survivors and a new start. Some of those came to Canada and settled in Montreal and Toronto.

In 1951, a small group met at the Toronto Jewish Community Center and decided to form a Landsmanschaft for fellow Zaglembians. In those early meetings, the group laid a plan for what was to become the Zaglembier Society of Toronto. Their first task was to help their fellow survivors settle into their new country. A Mutual Benefit plan was established to help members with loans, sick benefits in case of illness and hospitalers to visit those who could not venture out of home. It was also determined that one of the new society's primary goals would be to keep alive the memory of Zaglembe and support the new state of Israel.

In the years that followed that first meeting, the Zaglembier Society in Toronto would grow to include 300 member families. Its members would erect a monument to their families lost in the

Holocaust, support Israel through the purchase of bonds, Amal Scholarships and Lanado Hospital. Of particular pride was the support given to the Soldiers of Israel in the construction of a recreation center, support for the Kibbutz Lochamei Hagetaot And Masua at Kibbutz Tel Itzhak.

Our members sit on the board of the major institutions in Toronto. Zaglembier Society is closely involved with the Unites Jewish Appeal. The Baycrest Center for Geriatric Care, Mount Sinai Hospital, The Holocaust Remembrance Society, Holocaust Education Week and both The Canadian Jewish Congress and Bnai Brith.

To help continue its work, members began a campaign to encourage their children to take an active part in the Jewish Community and the operations of the society. The Executive is now chaired by two members of the "Second Generation" and several others are heavily involved in the administration of the cemetery and fundraising.

The Zaglembier Society of Toronto will celebrate its' 50th anniversary in May 2001. During that time it has fulfilled the vision of its founders. Though many of the original members will not be with us at this celebration, we can still take pride in their achievements. From the devastation of World War II, they rebuilt their lives, contributed to their new countries, supported the growth of Israel, the new Jewish State and helped keep the memory of Zaglembe alive.

Dr. Bleeman is the chairman of the Zaglembe Society of Toronto

זגלמביה-טריוויה

9. איזו חצר חסידית ישבה בסוסנוביץ?
- א. חסידות רדומסק ב. חסידות בלז ג. חסידות קוצק
10. איזה בית קברות יהודי הנו הראשון שהוקם בזגלמביה?
- א. זולה בבנדין ב. פודומציה בבנדין ג. צ'לדז'
11. מכרה הפחם הראשון בזגלמביה דומברובסקה -
- א. הלנה בניבקה ב. סטורניה בצ'לדז' ג. רדן בדומברובה גורניצ'ה
12. מתי התחילה האקציה האחרונה לחיסול הגטאות שרודולה וקמיונקה?
- א. 10 באוגוסט 1942 ב. 1 במרץ 1943 ג. 1 באוגוסט 1943

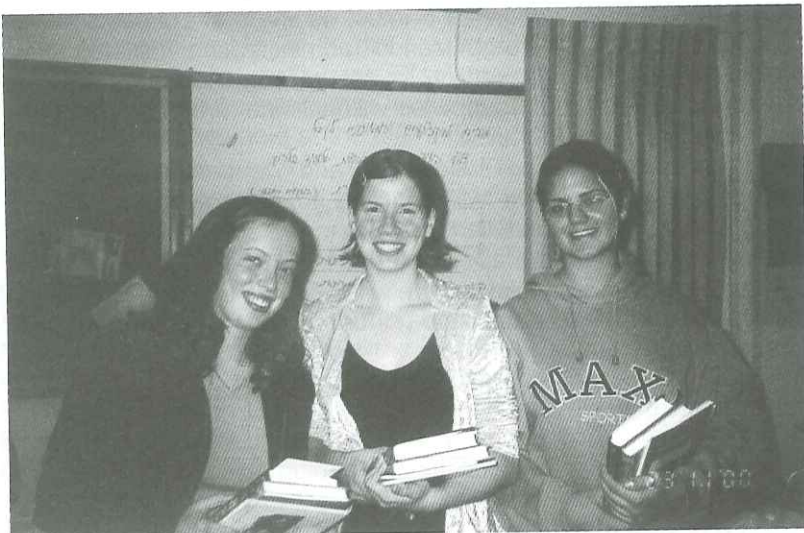
תשובות לזגלמביה-טריוויה:

1. ז'אק וסלביץ
2. אחד מראשי הממשלה של פולין (Premier) חי ופעל בזגלמביה. מיהו?
- א. יאן פדרבסקי ב. וולדיסלב גרבסקי ג. סלבו סקלדקובסקי
3. יהודי מזגלמביה כיהן כחבר הסיים הפולני (Deputat Sejmu) בין שתי מלחמות עולם. מיהו?
- א. יצחק גרינבאום ב. ד"ר ישעיהו טהון ג. ד"ר סלומון ויינצ'ער
4. ועידת היסוד של "חייבת ציון" ב-1884 נערכה ב...
- א. קטוביץ ב. סוסנוביץ ג. זביירצ'ה
5. לאיזו מערי זגלמביה קראו "ירושלים דזגלמביה"?
- א. סוסנוביץ ב. בנדין ג. שצ'ימישיץ
6. באילו מערי זגלמביה היה בית חולים יהודי?
- א. דומברובה ב. סלבו ב. סוסנוביץ
7. מי היה החזן האחרון בבית הכנסת הגדול בבנדין?
- א. יוסלה רונבלאט ב. משה קלגסבלד ג. גרשון סירוטה
8. היכן שימש חיים נחמן ביאליק כמורה לעברית בסוף המאה ה-19?
- א. בנדין ב. סוסנוביץ ג. צ'לדז'

9. איזו חצר חסידית ישבה בסוסנוביץ?
- א. חסידות רדומסק ב. חסידות בלז ג. חסידות קוצק
10. איזה בית קברות יהודי הנו הראשון שהוקם בזגלמביה?
- א. זולה בבנדין ב. פודומציה בבנדין ג. צ'לדז'
11. מכרה הפחם הראשון בזגלמביה דומברובסקה -
- א. הלנה בניבקה ב. סטורניה בצ'לדז' ג. רדן בדומברובה גורניצ'ה
12. מתי התחילה האקציה האחרונה לחיסול הגטאות שרודולה וקמיונקה?
- א. 10 באוגוסט 1942 ב. 1 במרץ 1943 ג. 1 באוגוסט 1943

מוניק מגר, הגזבר הוותיק של הארגון התפטר מתפקידו. אנו מאחלים לו חיים ארוכים בבריאות טובה בקרב רעייתו ובני משפחתו. ההנהלה בחרה בצבי לנדאו כגזבר הארגון ומאחלת לו הצלחה בתפקיד.

ארגון יוצאי זגלמביה

הענקת מלגות לתלמידות ביה"ס התיכון ע"ש כצלסון בכ"ס ע"י המרכז ללימוד השואה ע"ש ד"ר אריה בן-טוב (הסנברג) על כתיבת עבודות בנושא השואה.
Scholarships given to Katzenelson students by the Dr. Ben-Tov Center of Holocaust studies on November, 2000 in Kfar Saba

אנו מאחלים ליוצאי זגלמביה ולכל בית ישראל חג פסח שמח וכשר!

**We wish you all
Happy and Kosher Passover!**

Zaglembie World
Organization

הנהלת הארגון
ומערכת העלון

הארגון העולמי של
יוצאי זגלמביה

משרד החינוך
מרכז ההסברה
מחוז ת"א והמרכז

**הננו מתכבדים להזמין
לעצרת זיכרון לשואה ולגבורה תשס"א
ולטקס התייחדות עם קדושי זגלמביה**

ביד הזיכרון שביער מודיעין [ליד מבוא מודיעין]
ביום חמישי כ"ו בניסן תשס"א
19 באפריל 2001 בשעה 16.00

דברים : השר מתן וילנאי - שר התרבות, המדע והספורט
הרב חיים זוננפלד - רב רמת אביב
מר אברהם גרין - יו"ר ארגון יוצאי זגלמביה

תפילת אזכרה : החזן הצבאי הראשי לשעבר אריה בראון

בתכנית : להקת צעירי מודיעין בשירה ובזמרה
בניהולו המוסיקלי של אילן ברייטמן
קטעי שירה ופרוזה - בני הדור השני והשלישי

יוצאי זגלמביה ובני ביתם מוזמנים

עריכה: חני אודן-בן-טוב, אברהם גרין, אלתר ולנר, אנה צ'וויאקובסקה, יונה קובו-קוטליצקי, הדסה קנטור
עריכה לשונית: חנית רייטר-גיטלר, עריכה גרפית והדפסה: דפוס קוניאק.

כתובת המערכת: ארגון קהילות יוצאי זגלמביה, פרישמן 23, ת"א 63561.
מס' החשבון של ארגון קהילות יוצאי זגלמביה: בל"ל 802 חש' 98084/48

Zaglembie World Organization, 23 Frishman St., Tel Aviv 63561, Israel
For contributions: Bank Leumi of Israel, Branch No. 802, account No. 98084/48